

Saj še celó žival po novih zakonih spada v brambo človekoljubov, saj so družbe, ki jih varujejo sile: z nami naj bi pa ne smel imeti nihče sočutja? Če vi ne, kdo nam bo neki pomagal? Zato le skrbite za nas, mi pa gremo za vami, gospod župnik.“

„No, bodi! Napačno ni, ako bom propovedoval slovenski, tako, kakor umevate vsi. Ali mi obljubite, da ne bodete krušili reda, da bodeite mirni?“

„Obetamo.“

„Tudi jaz vam obetam, da se bom trudil za vaše pravice, katere imate po božji in človeški postavi. Sedaj pa z Bogom! Ne izneverim se vam nikoli, ne bom zatajil svojega materinskega jezika — na koncu svojega življenja še celó ne!“

IV.

Podolanska cerkev je bila drugi dan zjutraj kakor obležena. Stotine in stotine slovenskih rudokopov se je zbralo okrog nje na malem grobju, in ko cerkvenik odpre vrata, vsujejo se cele gručice v cerkev, čuda, da se ni pripetila kaka nesreča. Kjer je bil prazen kak prostorček, takoj je bilo zasedeno, celó pri altarju so stali ljudje. Župnik, gredoč iz zakristije, prodiral je le težko te stisnjene trume. Toliko poslušalcev ni še bilo v podolanski cerkvi.

Po kratki molitvi se prične propovedovanje o izgubljenem sinu, o razdejanju Jeruzalema, o Savlovem potovanju v Damask.

Pojdite, vi ošabneži, in poslušajte samo trenutek besede selskega duhovnika! Vi se smejete? Ne veste-li, da so se pred besedami propovednikov majali prestoli, tresli imperatorji pod kronami? Bilo je to propovedovanje presunljivo, ganljivo, kakoršnega še ni slišalo ljudstvo v Podolanih.

Škoda, da župnik ni mogel dokončati.

Pri razlaganju o izgubljenem sinu jame se tresti glas njegov, obličje zbledi, glava omahne in roke iščejo opore, da ne zdrknejo.

„Pomagajte gospodu, omedleva!“

Nekoliko rudokopov je hitelo na propovednico; bil je skrajni čas. Nesli so ga doli v zakristijo, škropili in umivali z vodo — toda oko mu je ugašalo, dihanje upadalo.

„Hitite po zdravnika!“

Predno je dospel zdravnik, bil je župnik podolanski — mrtev.

* * *

Takega pogreba ni še videl ta kraj na jezikovnem pomejniku. Vzlic prepovedi nadzornikov in inženjerja je prišlo na stotine rudokopov iz bližnjih jam, Slovencev in Nemcev, ter so nesli krsto in v njej pokojnega župnika na podolansko grobišče.

Borni rudokopi se še zmenili niso za pretenje, da bodo odpuščeni od dela, ako gredo k pogrebu podolanskega župnika. — Toda lastni brat župnikov je poslušal prepoved ter ni šel k poslednjemu počitku spremit svojega lastnega brata, onega, kateri mu je pomogel do kruha.

Slovenski rudokopi so pa postavili svojemu rojaku spomenik z malim napisom:

*Umrl je med službo božjo, dal je življenje
za svoje ovce.*

Vseh vernih duš dan pa leži leto za letom na njegovi gomili prelep venec, za katerega nabirajo vse leto po krajcarju slovenskih rudokopov ubogi otročiči. Minula bodo leta, zob časa bo oglodal tudi ta napis, ki oznanja mimogredočim, da tu mirno počiva vzoren duhovnik, zvest Sloven in neumoren učitelj: iz src hvaležnih slovenskih rojakov na nemško-slovenskem mejniku pa ne bo spomina izruval vihar, ne odstranil zob časa.

Petelin.

(Slika. — Spisal Podgoričan.)

Vse toži in vzdihuje, kako so časi danes resni ali hudi. Ne vem, ali je takovo toževanje in vzdihovanje opravičeno, ali je samo navada. Moje mnenje — katerega pa ne vsiljujem nikomur — je tako, da za resne ljudi so bili, so in bodo časi vedno resni; lahko-mišljeni in neresni ljudje pa tudi še v današnjih „resnih“ časih živé neresno, kakor so nekda in bodo živeli vedno. Kako resni so nekateri ljudje dandanašnji in — kako neresno živé, pové nam zgodnica, ki se je dogodila poslednje dni.

Veliki Osredok je velika vas blizu Malega Osredka. Pri prvi hiši, kjer se pride v vas, pravi se pri Skončnih ali Skončarjevih, pri zadnji hiši so dobili ime Zadnikov. Med Skončarjevimi in Zadnikovimi je še dolga vrsta sosedov, katerih pa ne naštevam; le tiste vam predstavljam, kateri so sodelovali pri zgodbici.

Skončarjevi so imeli lepega, belega petelina. Modre in prebrisane sosede so se pomenile neke nedelje, ko so vasovale pri Skončarjevih, — bilo je še takrat, ko se je petelinčku pokazal

šele grebenček in je izkušal oponašati svojega očeta, — da je plemenitega rodú, da naj ga torej Skončarica pusti za dom. Veste, petelinček je bil na dolgih, privzdignjenih nogah, ki so bile porastene do tal, ali kocaste, kakor pravijo; greben je imel debel, na kljunu pa krpaste nosnice; repa še ni imel in je bil s. odaj skoraj gol. kar so le znamenja dobrih kokošjih plemen, v čemur mi poznavalci kurjega rodú izvestno pritrdé.

Navzlic vsem dobrotam, s katerimi je obsipala skrbna Skončarjeva mati belega plemenskega petelinčka, prigodila se mu je bila v

devetindvajsetem tednu tako grozna nesreča, da bi bil ubožec malone ob glavo. Srednjikov France je bil namreč prišel neznano težak od vojaškega nabora. Potrjen je bil, pa ni mogel obupa in žalosti pregnati drugače kakor z vinom. Težak je prišel pravit k Skončarjevim, da so ga vzeli. Naključilo se je, da je Skončarica ravno posipala zobjanje, ko pritomasti Srednjikov v vežo — naravnost med kokoši. Kokoši zleté na vse strani, kamor je katera mogla, le petelin se je vrtel predrzno po veži.

To predrznost je pa moral bridko plačati z dvema prstoma na nogi; zakaj Srednjikov mu je tako trdo stopil nanja, da mu jih je takoj odtrgal.

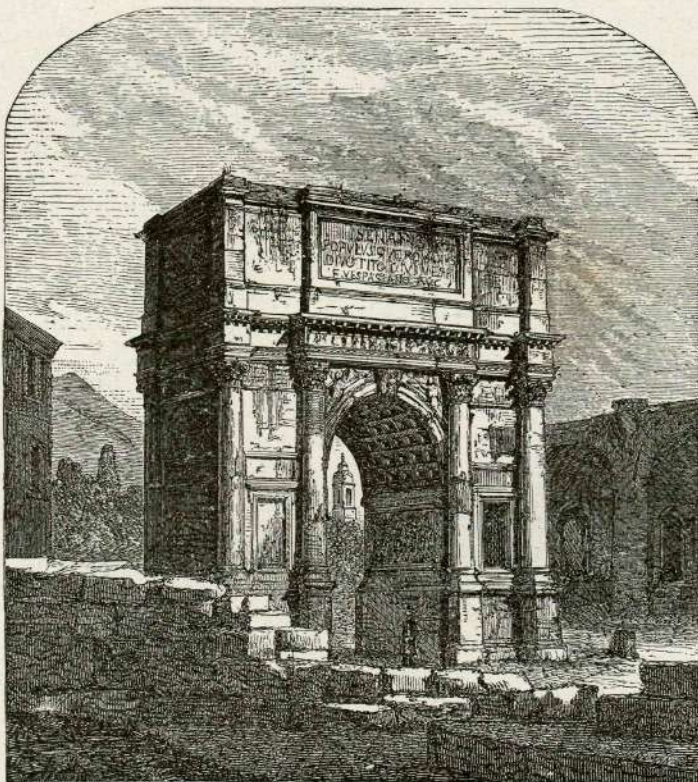
Zaman je bilo javkanje materino in godrnjanje očetovo; petelinček dveh prstov ni več imel, žalosten se je spreletaval po jedni nogi po dvoru. Srednjikov se je vračal veliko treznejši domov. Petelinček je nekaj dnij šepal, potem so se pa rane zacelile, prsta seveda mu nista več zrastle. Vendar ni bil nič manj uren in pogumen kakor drugi petelinje in petelinčki. Vedela je pa takoj vsa vas, da Skončarjev petelin nima dveh prstov, ker mu jih je odtrgal Srednjikov France.

Po tej nesreči je potekalo življenje petelinu brez nezgode, in ob letu mu ni bilo para v vsj vasi. Vsem je bil všeč, vsaka gospodinja si je želela takega, toda tak se ni izvalil nobeden več.

Ob tistem času, ko je začel iti Skončarjev petelin v drugo leto, obhajala se je v Velikem Osredku velika slovesnost: škof so delili sveto birmo. Nekaj dnij prej pa je prišla smrt na peteline in petelinčke v vasi, da je bilo joj! Marsikateri petelin je zjutraj še budil svojo pernatoto družino, zvečer je pa z odsekano glavo ležal za vratmi, ali je pa za devetnajst grošev prišel pod nož kakega objestnega gostilničarja. Po birmi v vsem Velikem Osredku ni bilo petelina, ki bi bil imena vreden. Samo Skončarjev petelin je ostal. Tega Skončarjeva mati niso hoteli zaklati, rajši so žrtvovali dve jari kokoši svojim in očetovim birmancem. Pred birmo je bil petelin velik poštenjak. Imenitno in ponosno je sprejavjal Skončarjevo družino po domačem dvoru in vrtu; nikdar ni zašel na ptuj dvor ali vrt, zakaj tam so kraljevali drugi petelini, ki nobenege tekmece niso

pustili čez mejo, kakor je tudi Skončarjev belček zapodil srdit vsakega, ki se je pritepel od koderkoli na njegov svet.

Po birmi se je pa hipoma premenil; postal je pravcati — potepuh. Domača kurja družina se mu je zdela premajhna, domač svet pretesen; postal je gospodar kurjemu rodu v vsej vasi. Toliko je še poznal domači dom, svoj rojstveni kraj, da je zahajal spat na domače gredi; in kadar ni dobil drugje dovolj zobjanja, prišel je pogledat v domačo vežo po zrnju, pa vselej je privčedel s sabo dve, tri družice, da je bilo zrnje poprej v kraju. Skončarjevi materi sevé ni bilo všeč petelinovo potepanje, zakaj

Titov slavolok v Rimu.

domače jarčike in cibike so bile vse razkropljene, ker jih ni imel kdo voditi; nekatere so pa celó kar ž njim pohajale po vasi. Toda kako bi ga mogli odvaditi pohajkovanja? Ako je bil dva, tri dni zaprt v kurniku, kukurikal je tako dolgo, da se je zbrala vsa kurja vas okoli njega, in kadar je bil prost, spreletaval se je toli bolj po vasi, da se naužije ljube prostosti. Drugim gospodinjam je bilo všeč, da je prihajal Skončarjev petelin, ker doma niso imeli petelinov. Toliko sta pa Skončarjeva mati in oče še ljubila petelina, — četudi se je bil popridil, — da ga nista hotela prodati ali pa zaklati.

Toliko o petelinu samem; sedaj pa pride prava zgodbica. Skončarjev petelin je zahajal vasovat tudi k Zadnikovim, kjer se ga je kurja družinica vselej silno razveselila, pa tudi ljudje ga niso nikdar krepelili; trpeli so ga radi, saj je bilo vendar lepo, ako je včasih na gnoju zalopotal s perutnicami in zapel, da se je razlegalo po vsej vasi in mu je tovariš odpel tam v Malem Osredku. Skončarjev petelin je bil pri Zadnikovih kmalu domač in skoro se je predrzno upal v vežo k zobanju. Priljubil se je bil zlasti Zadnikovi materi. Vzdihnila je večkrat proti svoji družini, ali sosedi, ki je prišla mimo:

„Oh, ko bi mi imeli takega petelina! Res je lep in dober mora biti.“

Iskrena želja je dostikrat huda izkušnjava. Ako se pa slabotni človek količkaj udá izkušnjam, pade in izgubljen je. Zadnica je kmalu grešila proti deseti božji zapovedi.

Nekega dné po južini je sedela Zadnica na vežnem pragu in je počivala; mož je bil šel na njivo, otroci so pa kólca prevlačevali po vasi. Kar se pripodi okoli sosedovega ogla Skončarjev petelin, poskoči na dvorišču na gnojni kup, zaloputne s perutnicami in obrnjen v mater zakukurika junaško, da so takoj pritekale vse Zadnikove kokoši. Zadnica ga je precěj časa opazovala s praga, kako se je védel, kako je klical kokoši in kako je razkopaval po gnoju; ob tem ji je pa rastlo in rastlo poželenje od hipa do

hipa, da je naposled kar onemogla od izkušnjava. Vstane, ozre se na vse strani, gre konec hiše in se še tam ozre prav pazljivo, in ker ni videla nikogar, gré v vežo. Vzame zobanje, potrese po veži in zakliče kokošim:

„Ciba, ciba, ciba, ná, ná, ná!“

Urno se pridrvé kokoši v vežo, ona pa stopi za vrata, in ko pride tudi Skončarjev petelin, zaloputne naglo vrata, da nobena kokoš ne more uiti. Nato se kakor jastreb spusti med kokoši in lovi petelina. Kmalu ga ima v pestéh; nato brž smukne na izbo, zapre ga v kurnik in pokrije z vrečo. Takó je prišel Skončarjev petelin na Zadnikovo izbo.

Kaj je prav za prav privédlo Zadnico do tega dejanja, ni natančno dognano. Ohlapni jeziki soséd in sosedov dosti govoré, toda ker vémo, kako malo dobrega vé sosed o sosedu, ne moremo vsega verjeti, ker je najbrž velik del zlobnosti. Zapišem le dve, tri govorice.

Prijatelji Zadnikovi trdé, da se je Zadnica jezila, ker ji je hodil petelin vedno gnoj razkopavat, in ga je zaprla, da bi ga odvadila. One sosede, ki so same k hudemu nagnjene in katere ne morejo o drugih misliti dobro, trdé, da je hotela petelina zaklati in otročji botri za vezilo poslati, ali pa pod roko prodati kakemu kokošarju. Res se je bilo dognalo, da je Zadnica sosedovemu dekliču ponujala dva krajcarja, ako nese prodat petelina.

Čez nekaj dnij šele so Skončarjevi pogrešili petelina. Skončar je že dve jutri vstal prekasno, ker ga ni vzbudilo petelinovo petje.

„Kje pa je naš petelin? Kam je šel?“ izpraševali so se Skončarjevi med seboj. „Ali ga je morda vzela lisica? Čudno, kako da ravno petelina, ki je bil vedno sredi kokošij!“

„E, morda se je pa kje drugje privadil in je ostal tam!“

Skončarja je skrbelo, kaj bo, ako bo vsako jutro predolgo polegal, ker ga nima kdo buditi, kaj bo z delom.

(Konec.)

Vest.

O božja hči, očem telesnim skrita
In vendar vsem očita,
Z nebes razumnim bitjem čast!
Ko prvemu človeku prvič bile
Po krepkih udih od srca so žile,
Razpela ti si nanj oblast.

V ponôčni tvoj temini glas odmeva
In v solnčnem svitu dneva.
Ni kraj, ni čas ne črta mej.

Po vseh stezâh človeka vodiš,
Dejanja vsa mu bistrovido sodiš,
Nazaj gledaje in naprej.

Občutke sladke v srcu mu zažigaš
In proste prsi dvigaš,
Če dihaš vanj blagostni mir.
Ne strâši ga ni noč, ni rujna zarja,
Ni grom, ni blisek, ni lomâst viharja,
Kdor s tabo stopa v varni tir.

Petelin.

(Slika. — Spisal Podgoričan.)

(Konec.)

Peti dan gre Skončar iskat petelina od soseda do soseda.

„Ali je pri vas naš petelin? Ali ste kaj videli našega petelina?“ izpraševal je skrbno ljudi. „Ušel nam je, ali se je pa izgubil. Že nekaj dni ga nismo videli.“

„Naka, nič ga ni bilo pri nas že nekaj dni; prej je pa gotovo vsak dan sem pridiral. Snedlo ga je kaj. Lisica prihaja v vas, in predvčerajšnjim se je vozil velik kragulj nad vasjo, da so vse kokoši v vežo privršale. — E, je že kje ostal.“

Take in jednake odgovore je dobival Skončar in naposled že obupaval, da dobi zopet svojega petelina. Pride do Zadnikovih, misleč, da ga tudi tu ne najde. Vendar pa, da bi se še bolj uveril, da ga ni nikjer, vpraša otroke, ki so se igrali na dvoru:

„Ali je pri vas naš petelin?“

„Mi nimamo petelina in tudi videli nismo nobenega“, odvrnejo otroci preprosto.

„Saj se mi je zdelo!“ vzdihne Skončar.

Očeta in matere ni bilo doma.

Takrat pa zapoje petelin na izbi. Glas sicer ni bil čist kakor navadno, Skončar je pa vendar spoznal glas svojega petelina; le zdelo se mu je, kakor bi ga nekdo tiščal, ali bi bil kje zaprt. Srce mu vzradoščeno zakopitlja in obraz mu zažari od veselja, ker se je našel izgubljeni petelin. Žival je bila morda spoznala glas svojega gospodarja in se je oglasila.

„Kaj lažete? Ali ni na izbi?“ posvari resno otroke, ki so bili tudi sami iznenajeni, ker še niso slišali petelina pod domačo streho.

Skončar gre kar sam na izbo. Daleč pod stražo najde skrit in z vrečo pokrit kurnik, katerega odkrije. Tu najde svojega ljubega belega petelina. Oslobodi ga tesne ječe, nese ga doli in potem po vasi tako očito, da ga je lahko vsakdo opazil.

„Ali si ga vendar našel? Kje je bil?“

„V kurniku na Zadnikovi izbi. Z vrečo je bil pokrit in pod stražo skrit“, odgovarjal je vsakomur.

„Jej! Ali res? — Kako je tje prišel?“ čudili so se ljudje.

On je pa skomizgnil z rameni in se nasmejal pomenljivo. Ljudje so mu umevno pomežikovali, češ, saj se poznamo.

Tako je prišel do srede vasi, do tiste velike lipe, ki raste sredi Velikega Osredka, kar privihra krič za njim Zadnica. Ljudje so se pa shajali, radovedni, kaj bo.

Zadnica je bila kmalu za Skončarjem prišla domov, in otroci so ji brž povedali, da so Skončarjev oče našli petelina na izbi. Oh, kako se je ubožica prestrašila! Ni vedela, kaj bi počela. Pred oči ji je stopila vsa sramota zaradi petelina, na njeni izbi najdenega. Joj, kako slabo jo bodo sodili! Zaradi tega je bila brez uma, plane kvišku in zdirja za Skončarjem, dasi ni vedela, kaj bi storila in kako bi vso reč obrnila. Dohiti ga pod lipo, ko je Skončar Jeriču kazal najdenega petelina.

„Oj, ljudje božji! Lejte ščetino kosmato, iz kurnika mi je odnesel petelina! Iz kurnika, pravim, katerega sem imela na izbi“, zavpije Zadnica obupno. „Daj sem petelina!“

„Mólči, zgaga! Ali je tvoj petelin?“ Obrne se k njej in ji pomoli petelina pred oči.

Loška okoličanka v stari noši.

„Daj ga sem! Čegav pak je? Misliš, da tvojega petelina redim v kurniku?“

Ljudij se je čimdalje več stekalo okoli njiju.

„Ali je res njen petelin? Ali ga ne poznate?“ vpraša on okolu stoječe ljudi.

„Tvoj je!“ potrdijo nekateri, drugi se pa zakrohočejo tako zaničljivo, da je Zadnici vsa kri šinila v glavo.

„Lažete, hudobneži! Ž njim vlečete, ker ste mi nevoščljivi zaradi mojega lepega petelina. Res se ni izvalil na mojem gnezdu, ampak fant mi ga je prinesel z Gole rebri.“

Glasno krohotanje ji prestriže besedo.

„Res, pasel je na Goli rebri, kar se prismoče okoli grma bel petelinček, izgubljena živalca. Brž smukne deček za njim, in ker je bil petelinček sestradan in utrujen, ujame ga lahko. Daj ga sem, moj je!“

„Vidite, kako zna! Ako bi ne bil moj, verjel bi, da je petelin njen“, reče Skončar porogljivo krohotajočim se sosedom.

„Daj sem mojo žival, prikazen črna!“ vikne Zadnica in se zapodi vanj, da bi mu vzela petelina.

Pehata se sem in tje. Med tem je pa petelin ušel Skončarju iz rok, zaloputal s perutnicami in zapel, da se je oznanil kurji družini, kar je ljudi še bolj zabavalo. Ker je bil petelin lačen, ureže jo naravnost k Skončarjevim.

Vendar boj za petelina na vasi še ni bil končan. Skončar je imel sedaj proste roke in se je lahko branil. Zadnica je kar besnela, suvala ga je z nogami in rokami, ugriznila ga je v roko, da so se ji zobje zajedli globoko v meso. Skončarja je zelo zbolelo, zato se je otrese; ker je pa le še držala roko z zobmi, potegne močnejše.

„O, jej! O, jej! Moji zobje! Zobe mi je izbil!“ zatuli Zadnica in pljune kri iz ust.

Skončar si je ogledoval roko, na kateri so se poznali vsi njeni zobje; bolelo ga je jako. Z vso močjo je bil otresele roko, da so Zadnici zobje kar odnehali.

„Le čakaj, zobe mi boš plačal,“ zapretil Zadnica in se oddalji od množice, tiščeča si zobe. „Oh, vse zobe mi je omajal in pol mi jih je izbil! Tožit ga pojdem, vsi bodele pričali, da me je za smrt udaril.“

„Ne bi te bilo škoda, ako bi te bil“, oglosi se nekdo, kar so drugi potrjevali z glasnim smehom.

Silno kričeč in oštevajoč gre žena domov.

Sosedje so stali še precēj časa na vasi, govorili in se smejali. Ugibali so, ali se bodo Zadnikovi kaj sramovali in kako dolgo se bo celila Skončarjeva roka, v katero se je zagrizla besneča ženska. Počasi so se razhajali.

Loška okoličanka v stari noši. (Narisal G. P.)

Skončar je teden dni mazal rano na roki s hudimi mazili, ker se je bal, da se mu ne prisadi.

Kar nakrat počí glas po Velikem Osredku, da si je Zadnica naredila spričevalo in sedaj toži Skončarja zaradi težkega telesnega poškodovanja. Zraven ga je pa naznanila, da iztiče po ptujih shrambah. Tako so se obetale Skončarju še velike sitnosti. Sedaj bi bil videl najrajši, da bi tega petelina ne bilo nikdar na svetu.

Da bi pa vendar uničil tožbo Zadničino, posvetoval se je s sosedi, kaj bi storil. Kmalu na to je šel tožit Zadnico zaradi tatvine in naznanil sedem prič, ki bodo pričale zanj.

Tako se je pričela pravda zaradi Skončarjevega petelina v Velikem Osredku. Petelin se za vse to ni nič zmenil, spreletaval se je sem in tje in pel, da je bilo veselje. Skončar ni bil nevoljen nanj in si mislil:

„Glej si no, kaj se lahko pripeti za jednega petelina!“

Velika tropa je šla v sodišče; s seboj so pa peljali vaškega Piparja, kateri v svojem življenju ni še nikdar stopil na noge, a sedaj je moral iti pričat za Skončarja. Nesli so s seboj tudi petelina in ga občudovali vso pot. Blagrovali so srečno naključje, da mu ni težki Srednjikov France stopil na glavo. Kaj bi bil počel Skončar brez petelina!

Sodnik je razgrajal in jih razkačen zmirjal, zakaj so tako bedasti, da se tožarijo zaradi petelina.

„Pravica se mora izkazati, kdo mi je izbil zobe“, zavrne ga samozavestno Zadnica.

„Ej, gospod, saj ne silimo sami sèm, saj ste nas klicali“, opomniijo drugi.

Petelin zapoje.

„Zavite mu vrat, tukaj se ne bo drl!“ zavpije sodnik.

„Naka, tega pa ne, tega! Veste, žival je in ne vé, kaj počne. Pa mu povejte sami, da naj molči!“

„Vse vas bom vtaknil v luknjo!“

Še nekaj časa je sodnik razgrajal, potem pa pričel obravnavati.

Izpraševal je najprej Zadnico. Tuliti je začela na ves glas in zobe si je tiščala, ko je pripovedovala, kako jo je Skončar pretepil, kako jo je udaril po zobeh, da ji nobeden več ne stoji.

„Nobenkrat je nisem udaril; vsi vedó, da ženska laže!“ seže ji Skončar v govorjenje, ker ga je tako grdo obrekovala.

„Tepel je ni!“ potrdé priče.

„Pa me je! — Tepel me je!“

„Kdo je videl?“ vpraša sodnik.

Nihče se ne oglasi; sodnik jo pa srdit pogleda.

„Res me je tepel, gospod sodnik, skrivaj je tepel in po tihem. Lejte, zakaj se mi pa zobje majejo!“

Zadnica močno zine, da se daleč vidi, ter pokaže skoraj brezzobe čeljusti.

„Vidim, da se ti nima kaj majati.“

„Ni je udaril nobenkrat“, pravijo vsi.

„Zakaj si ji izbil zobe?“ popraša sodnik zatoženca.

„Gospod sodnik, ugriznila me je bila v roko in ker ni hotela izpustiti z lepa, otresel sem roko, in takrat se ji je prikazalo majhno krvi,

pa je hudo tulila, kakor bi ji bil odtrgal glavo“, pripoveduje Skončar.

„Veste, gospod sodnik“, oglasi se hromi Pipar na vozičku: „kadar ima ženska pet križev na hrbtu, stoji ji še malokateri zob trdno. Tako vam povem, gospod, Zadnica je zgovorna, in le čuda je, da ima še kak zob. Mislim, da ji Skončar ni storil kdo vé kaj hudega; majalo se ji je v ustih že vse prej.“

„Prav pravi!“

Tožnica pa je zatulila, da bi ganila sodnika, in se verila, da je imela vedno trdne zobe; ker pa ni mogla dokazati, da bi jo bil Skončar udaril po zobeh za smrt, Zadnica s tem nič ni opravila zoper Skončarja, ampak vse se je obrnilo sedaj zoper njo.

„Čegav je petelin?“ vpraša sodnik.

„Moj je!“ pové Skončar.

„Na naši izbi je bil!“ razloži Zadnica.

„Skončarjev je!“ pravijo priče.

Priče pripovedujejo, čegav je petelin. Skončar je povedal, koliko tednov ima čez jedno leto, Srednjikov France je pravil, kako je bilo takrat, ko bi bil petelinu kmalu na glavo stopil, pa mu je le na noge, da sta se mu odvalila dva prsta. Zadnica se je pa izgovarjala tako, kakor je znano. Ko jo je pa sodnik naglo vprašal, kake barve je bil petelin, zagovorila se je, da rjave in tako se je izdala sama.

Ker je bil sodnik zveden mož, dokazal ji je kmalu, da je ukradla sama petelina Skončarju, in ko je izprevidela, da vse taje ne pomaga nič, povedala je, kako je bilo, pa še vedno je tulila, kako jo zobje bolé, ker jih je omajal Skončar.

Ko so še nekatere priče prisegle, obsodil jo je sodnik na štirinajst dni zapora zaradi kraje, in pa, ker se je dokazalo, da je ugriznila Skončarja v roko in ga vlekla za brado. Prikrajšati se ji kazni ni mogla, ker je bila že večkrat kaznovana. Skončar je pa dobil pravico tožiti jo za 15 goldinarjev, ker ga je ugriznila v roke, ruvala mu brado in mu naredila škodo. Nato jih sodnik zadrvi iz pisarne. Prva gre Zadnica, zadnjega ponesó ubogega Piparja na vozičku.

S tem pa stvar še ni bila končana. Zadnica je imela hud jezik kakor malokatera Evina hčerka. Človeka je tako izpovedala, da mu ni bilo treba izpraševati si vesti. Že po poti je oštevala ljudi kar po vrsti, še bolj pa doma, da se je zopet vsa vas sešla. V besedah nikakor ni bila izbirčna, zato je povedala temu in onemu kaj takega, da mu nikakor ni bilo všeč. Ker so bili pa vaščanje sklenili ugnati jo v kozji rog, šel jo je sosed tožit in kar nakrat je imela dve tožbi. Ko pa začne voz navzdol drčati, ne more se več ustaviti, tako se je zgodilo tudi

Zadnici, obsojena je bila zopet in precëj časa je morala sedeti in dokaj plačati.

Potem se je vrnil ljubi mir v Veliki Osredok, kjer kraljuje že nekaj tednov. Skončarjev petelin je še vedno med živimi. Pobiljšal se ni prav nič; vedno se potepa po vasi, tudi k

Zadnikovim pride. Seveda ga ne sprejmejo več tako prijazno in slovesno kakor včasih. Namesto zobjanja dobi pod noge krepelec.

Naša zgodba je pri kraju. Sedaj pa pomisli, dragi čitatelj, kako znajo ljudje biti malenkostni in kaj je tako imenovana resnoba!

Loka.

(Krajepisno-zgodovinska črtica. — Spisal Fr. Pokorn.)

(Dalje.)

Odkar so uršulinke v Loki, premenilo se je marsikaj v samostanu in tudi v cerkvi.

Cerkev je zidana v renesanškem slogu in meri v dolžini 28 m, v višini 13,5 m, po širjavi pa 9 m. Presbiterij je za 2,3 m ožji. Svodena je banjasto. Obrnjena je proti jugu in stoji v bregu, zato vodijo do vhoda stopnice. Pročelje je okrašeno s presnimi slikami redovniških svetnikov. V cerkvi je vzdanih več plošč, katerih napisi nas spominjajo dobrotnikov, počivajočih v cerkvi. Taki so: Sebastijan Lukančič, u. l. 1650., Wolfandre Fyernpfeil de Pfeilhaimb, umrl leta 1697, selški župnik Gašpar Telban, umrl l. 1669. in grofov Lambergov in Hohenwartov družina, katere spomenik so prenovili l. 1732.

Oltarjev ima cerkev petero renesanških: tri lesene, marmorovane in pozlačene, dva iz cementa, katera je izdelal M. Ozbič pred dvajsetimi leti za 2200 gld. Velikega oltarja nastavek je veliko do stropa segajoče, prav vkusno delo. Posvečen je Materi Božji čist. spočetja. L. 1854. so praznik Marijinega spočetja, ko je bila ta skrivnost kot verska resnica proglašena, proslavljali z nenavadno veliko slovesnostjo v bogato okrašeni cerkvi. Tabernakel je bil nekdaj neprikladen, na vreteno narejen, dandanes pa je čeden s pozlačenimi vrticami. Nad njim se razprostira baldahin iz belega marmorja, delo Vurnikovo iz leta 1888. Drugi štirje oltarji: sv. Valentina, sv. Jožefa, sv. Ane, in sv. Antona Pad. so tudi prav prijazni. Poslednji oltar ima nad tabernaklom podobo malega Jezusa v omarici, do katerega imajo ljudje mnogo zaupanja v raznih potrebah. Pravijo, da se je podoba, ko so jo prejeli vso zdrobljeno v samostan, sama čudovito skupaj strnila; sedaj se ne pozna, da je bila kdaj zdrobljena.

Zanimiv je križev pot iz l. 1875.; njegovi križci so iz palestinskega lesa. V njih je vdolan kak spominek iz tistega kraja v Jeruzalemu, ki ga nam predstavlja slika križevega pota. Vse to delo pa je preskrbel za samostan g. Frančišek

Horvat, bivši vodja v avstrijski romarski hiši v Jeruzalemu.

Umetniško delo je nadalje prižnica iz črnega marmorja, izdelana v renesanškem slogu. Razdeljena je na sedem polj, in vsako polje, katero je z raznovrstno barvanim marmorjem vloženo, delé stebriči iz rmenega marmorja v posamezne dele. Posamezna polja so nadičena tudi s ponarejenimi dragimi kamni, kar jako krasi delo. Streho prižnici s kipom dobrega pastirja na završku je napravil M. Ozbič iz Kamnika. Omenili bi lahko še marsikaj zanimivega, a bilo bi preobširno.

10. Kapucinski samostan in cerkev.

Ko so se l. 1644. v Kranju nastanili kapucini, priljubil se je ta red kmalu vsemu ljudstvu daleč na okoli zaradi gorečega pridigovanja in neumornega delovanja v duševni prid ljudij. Kamor so prišli, povsod so jih sprejemali z velikim veseljem.

Tudi Ločanom so se tako priljubili, da so jih hoteli imeti v svoji sredi. Hodili so namreč v Loko posebno v postnem času pridigovat in izpovedovat, in to je Ločane tako vnelo zanje, da so sklenili napraviti jim samostan in cerkev, da bi se za vselej nastanili v Loki. Imovit meščan, neoženjen in jako dobrotljiv in plemenit kupec, Sebastijan Lukančič, napravi dné 3. vinotoka l. 1647. svojo oporoko, v tej je volil vse svoje imetje in posestvo pred mestom „Pungert“ (pomarides, Baumgarten) imenovano v ta namen, da se zgradi samostan s cerkvijo vred za kapucine, ako kdaj pridejo v Loko. Dokler se pa to ne zgodi, imajo užitek od vsega tega klarise v Loki s tem pogojem, da plačujejo vsako leto 333 gold. kapucinom v Kranju za zboljšanje njihovih potreb.¹⁾ Kakor hitro pa se kapucini naselijo tudi v Loki, imajo nune takoj izročiti jim denar in posestvo, da si sezidajo samostan in cerkev. Klarise so plačevale kapucinom v Kranju vsako leto nekaj miloščine (par-

¹⁾ Kapuc. samost. arhiv.